

Õppeaine:	Geograafia
Klass:	11. klass
Tunde nädalas ja õppeaastas:	1 tundi nädalas, kokku 35 tundi - 3 kursus „Maailma ühiskonnageograafia”
Rakendumine:	1.sept. 2016
Koostamise alus:	Gümnaasiumi riiklik õppekava, lisa 4; Koeru Keskkooli õppekava

GEOGRAAFIA AINEKAVA

III kursus „Maailma ühiskonnageograafia“

1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Õpilased saavad ettekujutuse erinevatest põllumajandusliku tootmise tüüpidest, tähtsamate kultuurtaimede peamistest kasvatamispiirkondadest ja põllumajanduse mõjust keskkonnale. Kinnistuvad teadmised põllumajandust mõjutavatest looduslikest ja ühiskondlikest teguritest. Käsitletakse maailma toiduprobleeme ja arenenud riikide toiduabi arengumaadele. Teema õppimine toetab läbivate teemade „Teabekeskkond“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ning „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemist. Areneb õpilaste info otsimise, töötlemise ja üldistamise oskus.

Õpilased saavad ülevaate veega seotud probleemidest ja nende lahendamisevõimalustest. Käsitletakse maailmamere, jõgede, järvede ja põhjavee ressursside kasutamist. Areneb õpilaste info otsimise, töötlemise ja üldistamise oskus. Teema aitab kujundada õpilaste keskkonnavalaseid hoiakuid ja väärtushinnanguid.

Õpilased saavad ettekujutuse maailma erinevatest metsatüüpidest ja nende majandamisest arenenud ja arengumaades. Teema õppimine toetab läbivate teemade „Teabekeskkond“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ning „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemist. Areneb õpilaste info otsimise, töötlemise ja üldistamise oskus.

Õpilased saavad ülevaate energiamajandusest ja sellega seotud probleemidest tänapäeva maailmas ning nende lahendamise võimalustest. Teema õppimine toetab läbivate teemade „Teabekeskkond“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ning „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemist. Areneb õpilaste info otsimise, töötlemise ja üldistamise oskus.

2. Õppeaine kirjeldus

Uurimusliku õppega omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö planeerimise, andmete kogumise, tulemuste töötlemise, tõlgendamise ja esitamise

oskused. Olulisel kohal on teabeallikate, sh interneti kasutamise ning neis leiduva teabe kriitilise hindamise oskuse kujundamine.

Keskkonda käsitletakse kõige laiemas tähenduses, mis hõlmab nii loodus-, majandus-, sotsiaalse kui ka kultuurilise keskkonna. Geograafiat õppides kujunevad õpilaste säästlikku eluviisi ning looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust väärtustavad hoiakud, mis aitavad kujundada aktiivset maailmakodanikku.

Looduse ja ühiskonna seostatud arenguloo mõistmine on eelduseks tänapäevastest arenguprobleemidest arusaamisele ning tulevikusuundade kavandamisele. Globaliseeruv maailmas toimetulekuks peab inimene järjest paremini tundma maailma eri piirkondi, nende majandust, kultuuri ja traditsioone. Geograafiaõpetus aitab kujundada õpilase enesemääratlust aktiivse kodanikuna Eestis, Euroopas ning maailmas.

3. Tegevused, huvioskused

Põllumajandusteemade õppimisel kasutatakse Google Earthi programmi, et tutvuda maakasutuse, intensiivse ja ekstensiivse maaviljelusega, omatarbelise ja kaubalise põllumajandusega ning nende keskkonnamõjuga maailma eri piirkondades. Teemat õppides otsivad õpilased infot ja koostavad uurimuse (esitluse) mõne riigi põllumajandusest, põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemidest, põllukultuuridest. Tähtsamate kultuurtaimede (nisu, mais, riis, kohv, tee, suhkruroog ja puuvill) kasvatuspiirkondade märkimine kontuurkaardile.

Arendatakse õpilaste info otsimise, töötlemise ja üldistamise oskust. Selleks annab võimaluse kaartide, jooniste (nt hüdrograafid), graafikute, andmetabelite jms põhjal veekogude veerežiimi analüüsimine ja selle seostamine teiste looduse komponentidega ning inimtegevusega. Õpilased koostavad ühe riigi kalanduse ja vesiviljeluse analüüsi. Teema raames korraldatakse arutelusid, diskussioone ja rollimänge veekogudega seotud probleemide käsitlemiseks. Õpilastel uurivad piiriveekogude kasutamisega seotud riikidevahelisi konflikte, seda seostatakse ajaloo õppimisega. Tuuakse näiteid keskkonnakatastroofide piirkondadest, näiteks Mehhiko laht, Araali meri, Tšaadi järv. Uuritakse veekogude pindala ja kaldajoone muutusi satelliidipiltide abil. Teema annab hea võimaluse korrata muldade sooldumise ja kõrbestumisega seotud probleeme ning maailma toiduprobleeme. Põhjavee kujunemise seostamine kliima ja erinevate pinnastega. Koostöös teiste loodusainetega õppekäik veevarustus- ja veepuhastusjaama.

Metsaga seotud teemade õppimisel kasutatakse Google Earthi programmi või ÜRO keskkonnahoiuatlast, et uurida, kuidas on muutunud metsasus Amazonase piirkonnas vihmametsade ulatusliku raiumise tagajärjel või kuidas Madagaskaril on erosiooni tagajärjel

endised ulatuslikud metsaalad muutunud kasutamiskõlbmatuks maaks. Eri aegadest pärit satelliidipiltide võrdlemine annab hea ülevaate, kuidas on endiste metsade asemele tekkinud põllumajandusmaastikud või asulad. Õpitakse kasutama FAO (Food and Agricultural Organisation) statistikasaidil leiduvat rikkalikku andmestikku kõigi riikide metsatööstuse toodete ning nende ekspordi ja impordi kohta. Teemat õppides otsivad õpilased infot ja koostavad uurimuse (esitluse) mõne riigi metsamajandusest ja metsatööstusest või metsade raadamisega seotud keskkonnaprobleemidest. Arutelu metsade säästliku majandamise ja kaitse teemal, kasutatakse artikleid metsade majandamisest ja sellega seotud probleemidest mõnes maailma piirkonnas. Tuletatakse meelde vihmametsa ja parasvöötme okasmetsa bioomide eripära ja seostatakse metsade säästliku majandamisega. Õppekäik: mõnes RMK metsamajanduslikus programmis osalemine.

Energeetikateemade käsitlemisel korraldatakse väitlus või rollimäng konkreetsele kohta elektrijaama rajamise poolt- ja vastuargumentide leidmiseks, viiakse läbi küsitlus või väike uurimus ning korraldatakse selle põhjal arutelu energia säästmise võimaluste üle. Õpilased koostavad teabeallikate põhjal ülevaate ühe riigi energiamajandusest ja esitlevad kaasõpilastele. Käsitletakse Eesti energietikat ja sellega seotud probleeme. Teema juures on tähtsal kohal statistiliste andmete kasutamine ja analüüs. Kontuurkaardile tähtsamate nafta, maagaasi ja kivisöe kaevandamise/ammutamise piirkondade märkimine.

4. Õppesisu, teemad

Maailma toiduprobleemid. Põllumajanduse arengut mõjutavad tegurid. Põllumajanduse spetsialiseerumine. Põllumajandusliku tootmise tüübid. Põllumajanduslik tootmine eri loodusoludes ja arengutasemega riikides. Põllumajanduse mõju keskkonnale. Vee ja veekogudega seotud konfliktid. Maailma kalandus ja vesiviljelus. Maavarade ammutamine šelfialadel. Maailmamere reostumine ning kalavarude vähenemine. Rahvusvahelised lepped maailmamere ja selle elustiku kasutamisel. Erineva veerežiimiga jõed. Üleujutused ja jõgede hääbumine. Põhjavee kujunemine ning põhjavee taseme muutumine. Põhjavee kasutamine, reostumine ja kaitse. Niisutus põllumajandus. Metsade hävimine ja selle põhjused. Ekvatoriaalsed vihmametsad ja nende majandamine. Parasvöötme okasmetsad ja nende majandamine. Taim- ja muldkatte kujunemise tingimused okasmetsa ning vihmametsa vööndis. Metsade säästlik majandamine ja kaitse. Maailma energiaprobleemid. Energiaressursid ja maailma energiamajandus. Nüüdisaegsed tehnoloogiad energiamajanduses. Energiamaajandusega kaasnevad keskkonnaprobleemid.

5. Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

1. selgitab toiduprobleemide tekkepõhjusi maailma eri regioonides;
2. teab mullaviljakuse vähenemist ja mulla hävimist põhjustavaid tegureid ning toob näiteid mulla kaitsmise võimaluste kohta;
3. iseloomustab põllumajandust ja selle mõju keskkonnale eri loodusoludes ning arengutasemega riikides;
4. analüüsib teabeallikate põhjal riigi põllumajanduse ja toiduainetööstuse arengu eeldusi ning arengut;
5. on omandanud ülevaate tähtsamate kultuurtaimede (nisu, maisi, riisi, kohvi, tee, suhkruroo ja puuvilla) peamistest kasvatuspiirkondadest ning eksportijatest
6. toob näiteid vee ja veekogude kasutamisega tekkinud probleemide kohta riikide vahel;
7. on omandanud ülevaate maailma tähtsamatest kalapüügi- ja vesiviljeluspiirkondadest;
8. analüüsib maailmamere majandusliku kasutamisega seotud keskkonnaprobleeme ning põhjendab maailmamere kaitse vajalikkust;
9. analüüsib jõgede äravoolu mõjutavaid tegureid, jõgede hääbumise ja üleujutuste võimalikke põhjusi ja tagajärgi ning majanduslikku mõju;
10. selgitab põhjavee kujunemist (infiltratsiooni) erinevate tegurite mõjul ning toob näiteid põhjavee alanemise ja reostumise põhjuste ning tagajärgede kohta;
11. toob näiteid niisutuspõllundusega kaasnevate probleemide kohta;
12. selgitab metsamajanduse ja puidutööstusega seotud keskkonnaprobleeme;
13. nimetab maailma metsarikkamaid piirkondi ja riike ning näitab kaardil peamisi puidu ja puidutoodete kaubavoogusid;
14. analüüsib vihmametsa kui ökosüsteemi ning selgitab vihmametsade globaalset tähtsust;
15. analüüsib vihmametsade majanduslikku tähtsust, nende majandamist ja keskkonnaprobleeme;
16. analüüsib parasvöötme okasmetsa kui ökosüsteemi ning iseloomustab metsamajandust ja keskkonnaprobleeme okasmetsavööndis;
17. analüüsib energiaprobleemide tekkepõhjusi ja võimalikke lahendusi ning väärtustab säästlikku energia kasutamist;
18. selgitab energiaressursside kasutamisega kaasnevaid poliitilisi, majanduslikke ja keskkonnaprobleeme;
19. analüüsib etteantud teabe järgi muutusi maailma energiamajanduses;
20. nimetab maailma energiavarade (nafta, maagaasi, kivisöe) kaevandamise/ammutamise, töötlemise ja tarbimise tähtsamaid piirkondi;

21. nimetab maailma suuremaid hüdro- ja tuumaenergiat tootvaid riike;
22. analüüsib alternatiivsete energiaallikate kasutamise võimalusi ning nende kasutamisega kaasnevaid probleeme;
23. analüüsib teabeallikate põhjal riigi energiaressursse ja nende kasutamist.

6. Hindamine

Hindamise aluseks on Koeru Keskkooli hindamisjuhend. Hinded pannakse välja kursuse lõpuks.

Kursusehinde aluseks on:

- kursuse jooksul saadavad kontrolltöö hinded;
- kursuse jooksul saadud jooksvad hinded.

Kursusehinde väljapanemiseks on vaja vähemalt 3 hinnet.

Arvestuslike hindeid võivad olla ka suuremate iseseisvate tööde, rühmatööde ja ka praktiliste tööde hinded. Sel juhul on hindamise aluseks töö eripära arvestav hindamine.

7. Füüsiline õppekeskkond

Valitud teemade puhul toimub õpe arvutiklassis. Õppetöös kasutatakse maailma atlasit ja Eesti atlasit.

KASUTATAV ÕPPEKIRJANDUS JA ÕPPEVAHENDID

- S. Mäeltsemees. Maailma ühiskonnageograafia gümnaasiumile, 2.osa. Avita, 2005.
- S. Mäeltsemees. Töövihik, 2.osa. 2007.
- Õppetöös kasutatakse maailma atlasit ja Eesti atlasit

